

Forebyggelse, katastrofehåndtering og konservering i arkiver

Temaeftermiddag 5. november 2015

Forebyggelse, katastrofehandtering og konservering i arkiver

- VIDA Temaeftermiddag 5.11.2015

© Geodatastyrelsen/Peter Korsgaard

© Konserveringscentret i Vejle/Maja Forsom Sandahl

© Recover/Jesper Nielsen

© Nationalmuseet/Mette Humle Jørgensen

© Ole Knudsen

© VIDA

Billederne til nederste billedfrise er venligst stillet til rådighed af Konserveringscenter Vest, Ølgod.

Uden forudgående aftale med copyright-indehaverne må der ikke offentliggøres billeder eller tekster fra denne publikation.

Indhold

• Foredragsholderne	4
• Program	5
• Peter Korsgaard: Udfordringer ifm. vandskadede papirarkivalier	7
• Maja Forsom Sandahl: Når alt er tørt og godt	23
• Jesper Nielsen: Katastroforebyggelse og -håndtering	48
• Mette Humle Jørgensen: Når skaden er sket	61
• Ole Knudsen: Efter syndfloden bliver verden aldrig den samme	91
• Bilag: Nationalmuseet – Bevaringsafdelingen (folder)	95

Foredragsholderne

Peter Korsgård

Arkivar, Geodatastyrelsen (tlf.: 72 54 50 00)

Maja Forsom Sandahl

Grafisk konservator, Konserveringscenter Vejle. Arbejdsområder: Kunst på pair, bøger, arkivmateriale, digitale print og maskinlæsbare medier (tlf.: 76 62 11 56 / mfs@konsv.dk)

Jesper Nielsen

Salgs- og kundeudviklingschef, Recover Nordic (tlf.: 41 89 19 23 / mail: jesper.nielsen@reovernordic.dk)

Mette Humle

Konservator, Nationalmuseet. Konservering af alt grafisk materiale, f.eks. Pair, bøger, foto, plakater og tapeter (tlf.: 41 20 65 85 / mail: mette.humle@natmus.dk)

Ole Knudsen

Direktør, Gyldendal (tlf.: 33 75 55 55)

Tema eftermiddag 5. nov. 2015 – Program:

- 14:00** **Velkomst ved VIDAs formand Søren Eltorp**
- 14:10** **Udfordringer ifm. vandskadede papirarkivalier v/arkivar Peter Korsgaard (Geodatastyrelsen)**
- 14:40** **Når alt er tørt og godt v/ Maja Forsom Sandahl (Konserveringscentret i Vejle)**
Hvordan præventiv konservering og samlingskendskab er nøglen til den bedste forebyggelse
- 15:10** **Katastroforebyggelse og – håndtering v/kundeudviklingschef Jesper Nielsen (Recover Nordic)**
- 15:40** **Pause**
- 16:15** **Når skaden er sket v/konservator Mette Humle Jørgensen (Nationalmuseet)**
Erfaringer og læren fra branden (og dermed vandskaderne) i Frihedsmuseet.
- 16:45** **Efter syndfloden bliver verden aldrig den samme – causeri v/direktør Ole Knudsen (Gyldendal)**
- 17:15** **Afslutning /afrundning**
- 17:20** **Networking med sandwich**
- 18:00** **Tak for i dag**

Miljøministeriet
Geodatastyrelsen

Udfordringer i forbindelse med vandskadede papirarkivalier

Peter Korsgaard
Geodatastyrelsen
(fra 1.1. Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering)

Forløb

- Vores situation/forudsætninger
- Pointen
- Vores forløb – det tekniske
- Generelt – under forløbet
- Generelt – efter forløbet
- Hvad skete der efterfølgende

GPInferens GPInet &

KOORDINATLISTE - system S34J

#	X	Y	BESKRIVNING	#	X	Y	BESKRIVNING
80	255863,05	268638,93	Jernstæ med skilttegn	350	255821,02	268587,38	GI. mál
81	255866,94	268643,91	Jernstæ med skilttegn	351	255822,73	268646,02	Jernstæ med skilttegn
84	255807,03	268649,54	Jernstæ med skilttegn	354	255884,44	268639,49	GI. Jernstæ m. skilttegn
85	255804,27	268664,20	Jernstæ med skilttegn	365	255894,90	268656,55	GI. mál
86	255802,46	268669,01	Jernstæ med skilttegn	366	255890,60	268634,67	Jernstæ med skilttegn
87	255801,97	268673,04	Jernstæ med skilttegn	870	255799,52	268649,62	Mygalløghjærne
88	255802,38	268681,08	Jernstæ med skilttegn	891	255894,10	268578,71	Mygalløghjærne
89	255812,94	268548,04	Jernstæ med skilttegn	892	255896,65	268589,80	Mygalløghjærne
345	255833,95	268649,95	GI. Jernstæ m. skilttegn	2778	255816,20	268654,33	Jernstæ med skilttegn
348	255824,38	268635,92	GI. Jernstæ m. skilttegn	7434105	256074,95	268532,72	Flisepunkt
349	255816,03	268570,58	GI. mál	7436104	256128,44	268792,82	Flisepunkt

Geodatastyrelsen

- Blandt meget andet matrikulær myndighed
 - Sagsbehandling og leverancer af måldokumentation til landinspektører
 - 8 ud af 10 hyldekilometer med arkivalier
 - Leverancerne skal bruges her og nu til støtte for arbejde i marken
 - I den analoge tid: 20.000 ekspeditioner i kort, 20.000 ekspeditioner i sager om året
 - Ekspeditioner langt tilbage i tiden, og der er flere ekspeditioner på samme bestilling

Geodatastyrelsen

- Ikke problemer med klausuleret/følsomt materiale
- Kassations-/bevaringsbehandlet af Rigsarkivet på forhånd
- Myndighedsansvar over for arkivalierne – og i øvrigt også fuld opbakning fra ledelsen

Til dem, der har, skal der gives

- Afklaret – hvad kan undværes, hvad er følsomt
- Orden i arkivalierne
- Hvem skal man kontakte
- Placering af arkivalierne – hvilke står udsat
- Sørg for, at det er rent vand

Julì 2011

Forløb

- To dele:
 - Redning af vandskadede arkivalier
 - Oprydning og renovering af resten
 - Senere så vurdering af, hvad vi så skal gøre
- 500 hyldemeter vandskadet
 - Det mest frekvente materiale
 - Det vigtigste materiale
- Rent vand!!!!

Forløb

- Start mandag morgen, færdig med rømning onsdag
- Styr på hver enkelt pakke hvor
- Helt færdig omkring jul
- Destruering forinden?
- Ingen problemer med klausulering
- Hvad skal tørres først?
- Udmelding: internt, landinspektører
- Rutiner i kaos

Efter (og under) forløbet

- Hvad gik tabt?
- Lokaler genbruges i modereret form
 - Arkivalier delvis tilbage, fra compactus til stationær
- Renovering af lokaler
- Hvad der er ordnet, forbliver ordnet (nogenlunde), hvad der ikke er ordnet, bliver kaos
- Skimmelobs og -tjek

Økonomi

- Ingen anelse
 - Afhentning, frysning og frysetørring
 - Tørring og forbedring af lokaler
 - Oprydning
 - Reoler og motorer
 - Omsortering, registrering
 - Produktionstab og ekstra omkostninger ved fremfinding

Løsning i dag

- Al måldokumentation skannet tilbage til 1906
 - ligger på nettet for landinspektører (og os selv)
- Alle søgeindgange skannet tilbage til 1806
 - ligger på nettet for landinspektører (og os selv)
- Nye og forbedrede søgeindgange
 - mulighed for geografisk søgning
- Materialet i Rigsarkivet eller kasseret
 - fra ca. 10 hkm til <1 hkm
- Hvorfor blev måldokumentationen digital?
- Alt analogt arkivmateriale skal væk

Maja Forsom Sandahl
Grafisk konservator

Mens alt er tørt og godt -

Forebyggelse: Tilstandsbeskrivelse, præventiv konservering og samlingskendskab er nøglen

Center for Bevaring af Kulturarv:

www.konsv.dk

Konserveringscentret i Vejle

Fælles Museumsmagasiner

- Arkiver og museer + kirker, private og firmaer
- 7500 m² magasinareal

3 klimazoner:
40 % RF og 50%
RF: 8-16 °C
30 % RF: 6-8 °C

Meget forskellige arbejdsopgaver

Papir - organisk materiale, som reagerer på klimaet, det opbevares i.

Fugt giver mug og skimmel – tør luft kan gøre papir sprødt.

30-50 % relativ luftfugtighed til papir og foto.

Klimaet kan også være for tørt:

Efter konservering

Årsag til almindeligste skader på arkivalier:

- Forkert °C og RF
- Rummet er uegnet til arkiv

Eddikesyre-syndrom

Årsag til almindeligste skader: Snavs og lys

Årsag til almindeligste skader: Skadedyr

Årsag til almindeligste skader: Håndtering

Målet: at *undgå* skader – svaret:

Præventiv Konservering

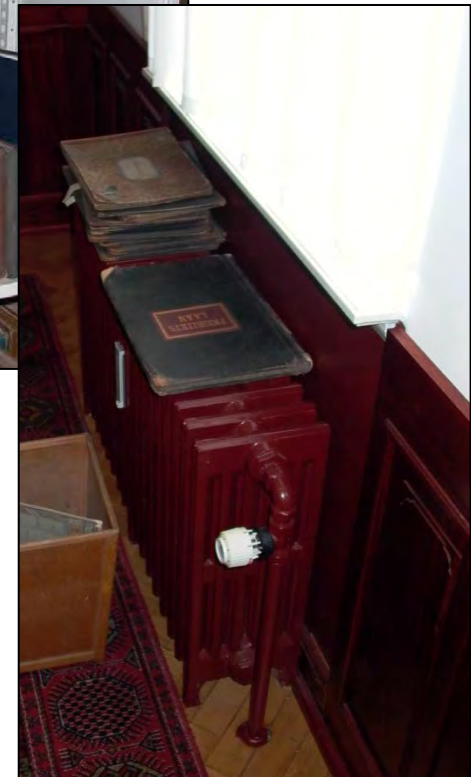
=

Opmærksomhed

Tilstandsvurdering

- Praktisk hjælp til at forbedre bevaringsforholdene
- Hvad er forventningerne og formålet?
- 1 time →

Bevaringsplan

Konkret arbejdsredskab
og praktisk hjælp til:

- at forbedre bevaringsforholdene
- At prioritere bevaringsindsatsen for samlingerne

Bevaringsplanen indeholder:

- Bygningsgennemgang
- Tilstandsvurdering af samling ved stikprøveudtagning
- Konkrete anbefalinger
- Prioriteret rækkefølge – med hvem sørger for det bliver gjort, pris, og ”sæt-flueben”-felt

Bygningsgennemgang:

- Bygningsbeskrivelse
- Belysning
- Relativ luftfugtighed
- Temperatur
- Varmeanlæg
- Brandsikring (og tyverisikring)
- Skadedyr
- Mikrobiel vækst
- Rengøringsniveau
- Inventar
- Emballering

Se på rummet:

- Klima
- Rør, kloak
- Vinduer
- Adgangsforhold
- Lys
- Osv.

Se på inventaret:

- Gode materialer
- Hæv fra gulvet, min. 15 cm
- Flyt ud fra væggen, min. 5 cm

Se på arkivalierne:

- Pak ind og dæk til
– beskytter mod
lys og snavs
- I enheder, der kan
flyttes, f.eks.
kasser

Dårlig opbevaring:

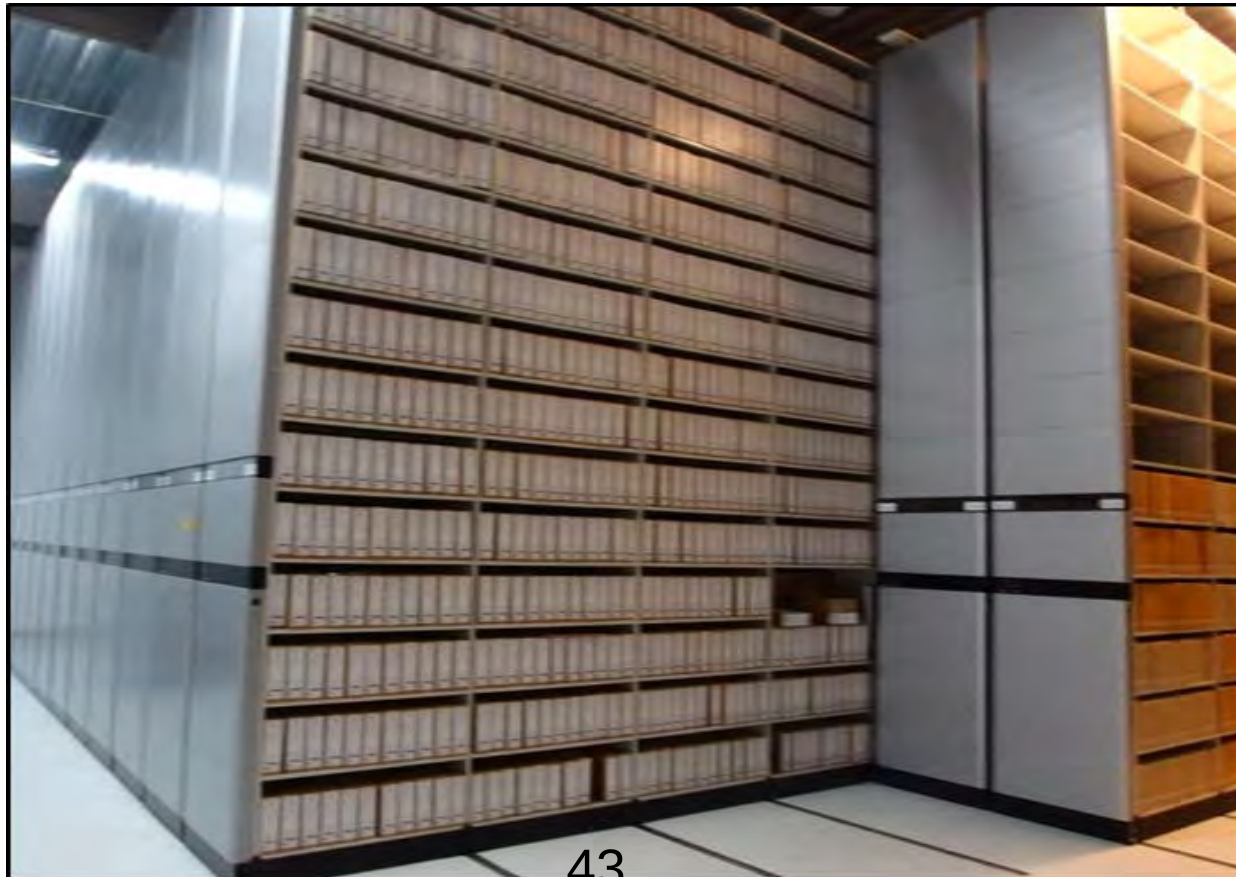
SANDSYNLIGHED skade

Brand og oversvømmelse:

Sandsynlighed **SKADE**

Hvor meget kan du redde?

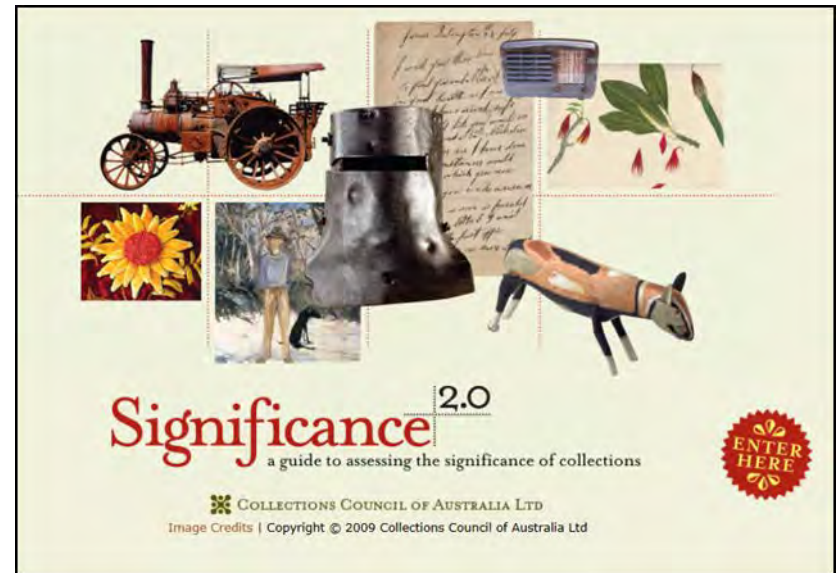

Hvad er *vigtigst* at redde?

Værdiredningsplan:

- Identificere, dvs. værdisætte
- Prioritere
- Placere, mærke*
- Vær beredt!

<http://arts.gov.au/resources-publications/industry-reports/significance-20>

Beredskabskassens indhold:

- Gummistøvler
- Handsker
- Fejebakker til at skovle vand
- Tørresnor
- Plastposer
- Køkkenrulle
- Filterpapir
- Håndklæder
- Spande
- Svampe
- Liste med TELEFONUMRE:
 1. Forsikringsselskab
 2. Skadeservice
 3. Konservatorer
 4. Kollegaer!

Kend samlingen!
Så kan man forebygge
i stedet for at helbrede.

Og redde det vigtigste,
når ulykken sker.

Maja Forsom Sandahl
Grafisk konservator
www.konsv.dk

Mens alt er tørt og godt -

Forebyggelse: Tilstandsbeskrivelse, præventiv konservering og samlingskendskab er nøglen

Katastroforebyggelse og -håndtering

5. November 2015

Kl. 15:10-15:40

Deltagere fra Recover Nordic (tidligere ISS Skadeservice)

Tony Steffensen

Logistik- og storskadechef

Ansæt siden 1985

23 66 12 55

Tony.Steffensen@reovernordic.dk

Jesper Nielsen

Salgs- og kundeudviklingschef

Ansæt siden 2010

41 89 19 23

Jesper.Nielsen@reovernordic.dk

Forebyggelse

- Risikoanalyser
- Ombygge / ændre / sikre

Helbrede

- Ringe når skaden sker
- "brandslukke"

Forebygge, tænke og aktivt minimere risiko

- Risikoanalyser – identificere og prioritere
- Beredskabsplan
- Beredskabsaftale

Konsekvenserne af passiv tilgang

- Uerstattelige værdier vil gå tabt ved brand- eller vandskade
- Ufattelig meget til på at genskabe det tabte
- Forsikringspræmie / selvrisiko vil blive reguleret ?

Superskybruddet var det værste i 25 år

De vandskudene fløede sig over København i lørdags, var det værste skybrud, DMI har målt i 25 år...

af David Tarp

To døgn før alt er normalt igen

Skybrud var det værste nogensinde i København

Skrevet af: [Ritzau](#)

ISS må hente vandskadehjælp i Norge

03. jul. 2011 14.40 Indland

Et væld af slamslugere suger lige nu vand fra bygningen over hele København.

Vandskaderne efter skybruddet lørdag aften er så mange, at

2700 YouTube Se stort billede

Du tror det er løgn Her er de vanvittige videoer fra skybruddet

Lørdagens voldsomme skybrud i København findes nu på Youtube, og du kan se dem her. Varmt eller har du

Øget fokus på risikostyring efter skybrud

I Risikostyring oplever vi øget opmærksomhed på risikostyring efter skybruddet. Vi har set, at virksomheder kan have sparet en meget stor del af omkostningerne, forbundet med skybruddet, ved at fokusere på risikostyring.

Redegørelse for skybruddets betydning for forsyningssituationen på Frederiksberg

Baggrund Den 2. juli 2011 blev Frederiksberg ramt af et skybrud, der havde en stor betydning for forsyningssituationen i kommunen. I kommunens forsyningsnet er der mange steder, hvor vandet kan trænge ind i kloaksystemet, og det kan føre til, at vandet kommer ind i forsyningsnettet. Dette kan have en negativ indvirkning på forsyningssituationen, og det er derfor vigtigt at have en god forståelse af skybruddets betydning for forsyningssituationen på Frederiksberg.

Fynboer rydder op i København

04. juli 2011 06.55 Fyn & søerne ISS Skadeservice må sende fynske medarbejdere til København efter lørdagens voldsomme skybrud i København. Drikschefen for Sjælland og Fyn, Michael Rusborg, redegør for, at alle hans medarbejdere vil være godt beskæftiget med at rydde op i København.

Skybruddet kan koste milliarder

Sidste år udbetalte forsikringselskaberne knap en milliard i erstatning - måske ligger en ny rekord

Forsikringselskab drukner i henvendelser

Forsikringselskabet Tryk har haft 2000 henvendelser siden lørdag aften. 20 ekstra medarbejdere er sat til at tage imod kunder, der har været ramt af skybruddet. Endnu flere vil blive sat på mandag.

Skybrud - Definition
 "I Danmark definerer vi skybrud som en nedbørintensitet på 15 millimeter eller derover på 30 minutter eller derunder. Store mængder nedbør på kort tid kommer næsten altid i forbindelse med byger. Og byger er næsten per definition lokale. Og for øvrigt næsten umulige at forudsige præcist. Det har indflydelse på varslingen."

Kilde: www.dmi.dk, 20. august 2009

Skybrud – 2. juli 2011
 I hovedstadsområdet faldt der 30 – 90 millimeter i løbet af det meteorologiske lørdagsdøgn, som sluttede søndag klokken 8.00. "Botanisk have fik mest nedbør med 135 millimeter. Normalen for København og Nordsjælland er 67 millimeter, så det svarer til to gange månedsnormalen for området", siger klimatolog Rikke Sjølin Thomsen. Til sammenligning fik landet 8,7 millimeter i gennemsnit. Kilde: www.dmi.dk, 3. juli 2011

Oprydning efter skybrud tager uger

Go´morgen, velkommen tilbage på arbejde....

Konsekvens af brand;

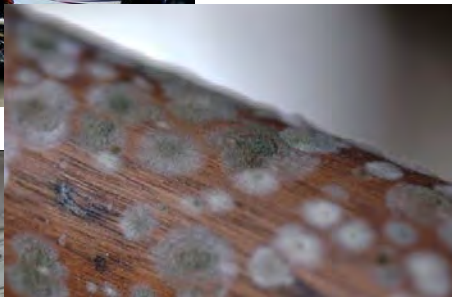
- 100% ødelagte værdier
- Delvist brand- og sodskadet
- Syreangreb fra afbrændt PCB

Stål

IT / teknik / PC / Elinstallationer

24 timer!

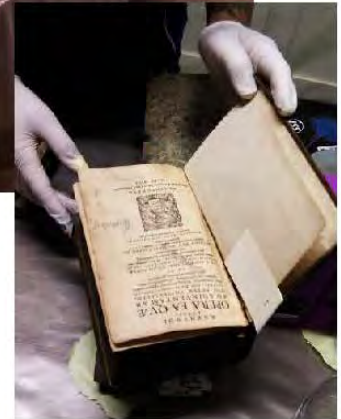
Hvad gør brandvæsnet, når branden er slukket?

Følgeskader efter brand

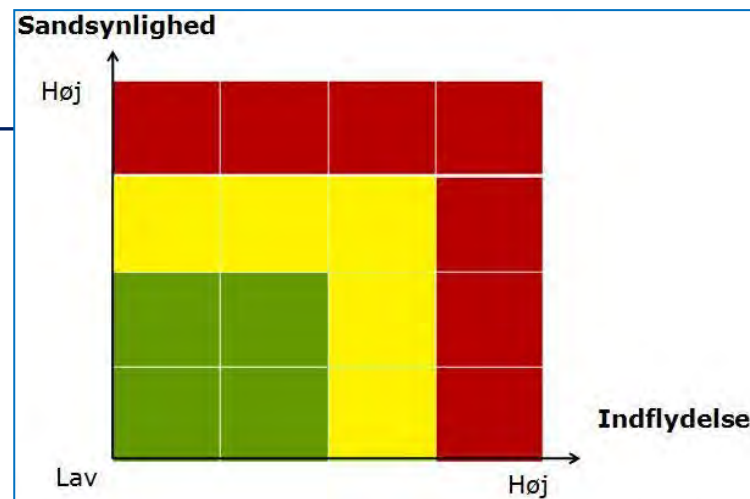
- Ikke ødelagte etager vandskades
- Strømnedbrud
- Varmenedbrud
- Ingen alarmanlæg / videoovervågning
- Fri passage for uvedkommende
- Klimaskærm ødelagt
- Driftstab / lukkedage
- Skimmelangreb
- Uerstattelig værdier / arkiver skadet

Restaurering kræver viden, kompetencer – samt massere af plads og tid...

Mini risiko analyse

1. Hvilke historiske skader har vi været ramt af?
2. Hvad er konsekvenserne?
og hvad koster en kritisk skade/driftstop pr. lukkedag?
3. Hvilke skadescenarier er kritiske?
Hvilke værdier har vi som er uerstattelige?
4. Er der udarbejdet en beredskabsplan?
med Prioriteret Værdiredning for nøglelokationer, som dækker tilfælde af:
 1. hærværk / indbrud
 2. brand
 3. storm
 4. opstigende kloakvand / indtrængende regnvand / rørbrud
 5. skadedyr?

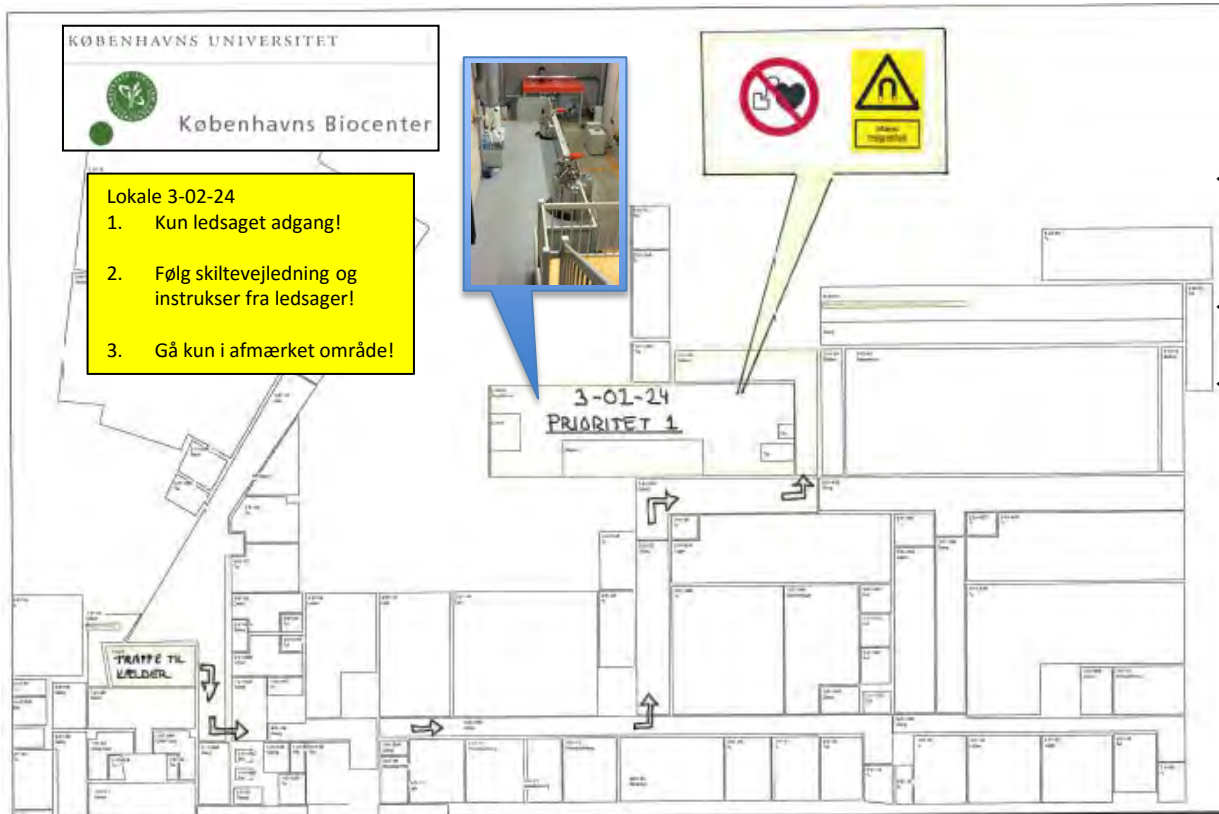
Er din skadeservice partner klar?

1. Har du besluttet dig for en beredskabsaftale (= prioriteret kunde)?
2. Hvis ja, hvilken prioritet har dit firma i dag?
3. Hvad er du lovet i responstid i hhv. en normal- og mangeskadesituation?
4. Hvis du ringer sidst – får du så sidst hjælp?
5. Har din leverandør forstand på netop værdiredning af Jeres værdier?
6. Hvilke vagtcentral-løsning tilbydes jeres leverandør?
7. Hvordan eskalere din leverandør op?
8. Har din leverandør et storskade beredskab?
9. Hvis du har en gratis aftale.....

Prioriteret Værdiredning - målrettet håndtering af skadebegivenhed

- Med minimal indsats

- ✓ Vigtigste rum bliver sikret / prioriteret først
- ✓ Plantegninger med opmærkning
- ✓ Billede-forklaringer hjælper udeforstående til rette adfærd og korrekt værdiredning.

Aktionskort – Prioritering på skadested

Kundetilpasset drejebøger og aktionskort – afstemning og prioritering!

Aktionskort for

FRA UDKALD OG FREM TIL SKADESTED:

1. Forlag opkald til Vagthavende hos VB – tlf. 43 25 31 10
2. Præsenter dig selv til skadestedet og informer om årsagen til opkaldet.
3. **Få forhånd:** **Fra udkald og frem til skadested:**
4. Få **navne på skadelidte, indsatsleder og andre nøglepersoner.**
5. Informér chef/kollega og **iværksæt evt. allerede nu telefonisk tiltag**, kontakt til underleverandører mv.

FØRSTE PRIORITET VED ANKOMST:

1. Den først ankomende bil har beslutningskompetence – tag omgående fat i **INDSATSLEDER.**
2. Præsenter dig selv til skadestedet og informer om årsagen til opkaldet.
3. **Pr**
4. **Un**
5. **De**
6. Informér om **etiske spilleregler** på skadested, rygepolitik, fotopolitik, adfærd og prioritering.

Første prioritet ved ankomst:

OPGAVE PÅ SKADESTED – SKADELIDTE (SKL):

1. Få **kontakt med skadelidte** – præsenter dig, og tilbyd hjælp til at komme godt igennem skadeforløb.
2. Udvis proaktivt adfærd, gør noget – **lyt, støt, og trøst SKL.** Ring for SKL til nærmeste pårørende.
3. **Fø**
4. **Få**
5. **Ta**
6. **Informér** **lovene SKL**, og **forstå** **tilbage** **skadested** **for** **hvilke** **spørgsmål** **er** **besvaret.**

Opgave på skadested - skadelidte:

OPGAVE PÅ SKADESTED – VÆRDIREDNING:

1. **Prioritér værdiredning.** Fotodokumentér alle skadede værdier, løsøre mv. Forlag evt. løsereregistrering.
2. **Afmærk** **skadesteds** **afmærk** **og** **tiltag** **med** **tiltag** **eller** **chef** **af** **baggrund** **af** **kontakt** **med** **FS.**
3. **Udvis** **proaktivt** **adfærd**, gør noget – **lyt, støt, og trøst SKL.** Ring for SKL til nærmeste pårørende.
4. **Få**
5. **Ta**
6. **Informér** **lovene SKL**, og **forstå** **tilbage** **skadested** **for** **hvilke** **spørgsmål** **er** **besvaret.**

Opgave på skadested - værdiredning:

OPGAVER EFTER SKADESTOP:

1. **Informér** om yderligere tiltag der bør igangsættes til SKL og indsatsleder.
2. **Informér** om yderligere tiltag der bør igangsættes til SKL og indsatsleder.
3. **Informér** om yderligere tiltag der bør igangsættes til SKL og indsatsleder.
4. **Informér** om yderligere tiltag der bør igangsættes til SKL og indsatsleder.
5. **Informér** om yderligere tiltag der bør igangsættes til SKL og indsatsleder.
6. **Hvad** **er** **lovet** **til** **FS?** **Hvad** **er** **lovet** **til** **SKL?** **Hvad** **er** **lovet** **til** **VB?** **Hvad** **er** **lovet** **til** **underleverandør?**
7. **Tjekspørgsmål:**
Er arbejde udført professionelt? Har vi fået ro af alle interessenter, VB, SKL og FS?
Evaluer: **Hvad** **skal** **gøres** **bedre** **næste** **gang?** **Hvem** **skal** **informeres/igangsættes** **forbedringer?**
8. **Ryd** **op** **i** **biler**, **fyld** **op** **i** **forbrugsmaterialer**, **kemi** **&** **materiel**. **Aflever** **bil** **præsentabelt** **til** **din** **kollega.**
9. **Informér** **kollegaer** **der** **skal** **tage** **over** **fra** **dig:** **Løsøre**, **oprydning**, **skimmelsaner**, **afgøtning**, **renovering**, **genopbygning** **og** **igangsæt** **og** **lovede** **tiltag.** **Hvad** **er** **vigtigt** **for** **dem**, **for** **at** **foretage** **ubemærket** **skifte** **og** **sikre** **en** **professionel** **overdragelse** **af** **igangsæt** **og** **kommande** **tiltag** **og** **arbejdsopgaver?**

Opgave efter skadestop:

Hvem skal kontaktes på lokationen?

Hvem henvender vi os til v/ankomst?

Hvilke adgangsveje benyttes?

Hvad skal prioriteres først?

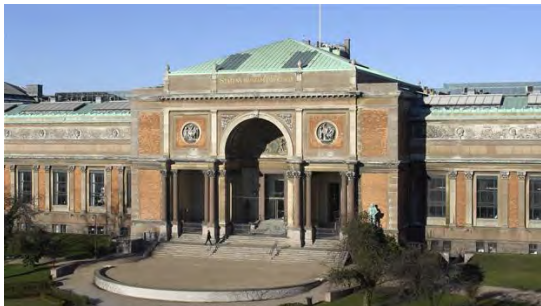
Hvornår er en skade en forsikringssag?

Hvilke håndværkere er allerede tilknyttet lokationen – og kender bygninger?

Hvilke serviceleverandører er tilknyttet og kender Tlf/IT/Elevator/teknik mv.?

Parkeringsregler og parkeringsforhold?

Mens vi venter....

Beredskabsøvelser

- ✓ Brandvæsen
- ✓ Politi
- ✓ Anerkendte konservatorer
- ✓ Skadeservicefirma
- ✓ Prioriteret værdier

Eget beredskab

- Egne røgdykkere
- Beredskabsplaner - opdateret

Fra vådt til tørt og godt

Mette Humle Jørgensen

VIDA den 5. november 2015

Vand
brand
hærværk
tyveri
jordskælv
krig
terror
m.m.

Stop
Alarmer
Red

Skybrud i København 2011

Tirsdag efter søndagens brand

Kanonhal

Arkivet og første kælder

Kontorbygningen

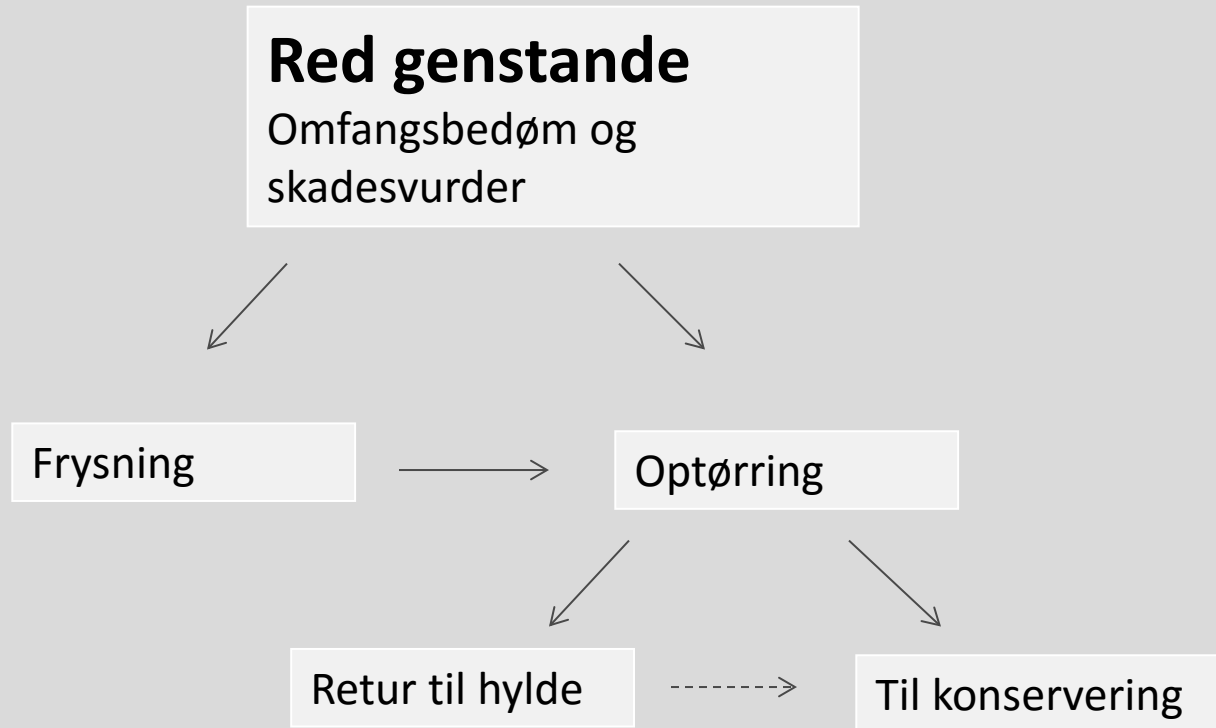

Asbest!

Ved en vandskade:

Papir SKAL være
nedfrosset indenfor **24 timer**
-hvis ikke det kan være tørt
inden for **48 timer**

Pak i små portioner i
plastposer og placer plant i
fryser, jo hurtigere jo bedre.

Hvad kan fryses

- Papir
- Bøger
- Fotografier
- Tegninger

Hvad må IKKE fryses

- Magnetbånd m.m.
(video, kassette, floppydisk)
- Glasplade negativer

Rammer bør ikke fryses

Luft tørring

Luft tørring

Bøger luft tørrer langsomt - og er sidst tør i falsen

Luft tørring af fotografier

Ét lag og med emulsionssiden opad

Plastlommer klippes op

Magnetbånd og CD

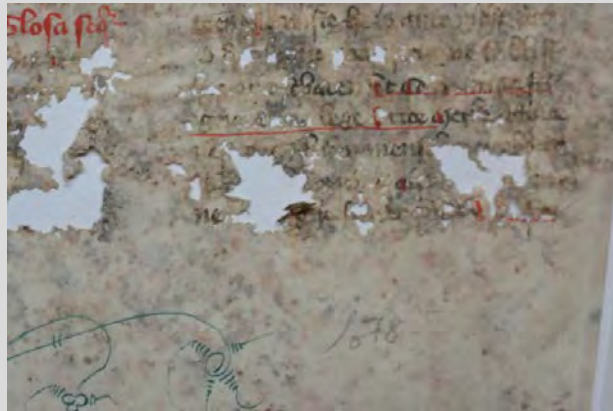
Frysetørring

Vacumpakning

Skader der skal undgås eller minimeres ved vandskader

svampeskadet pergament

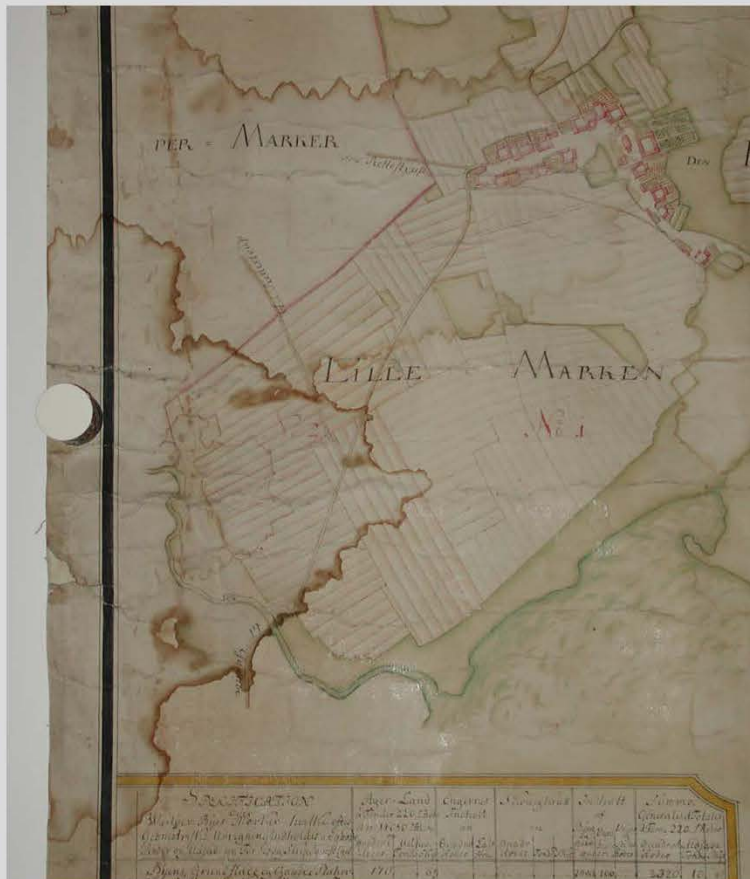

svampeskadet bogblok

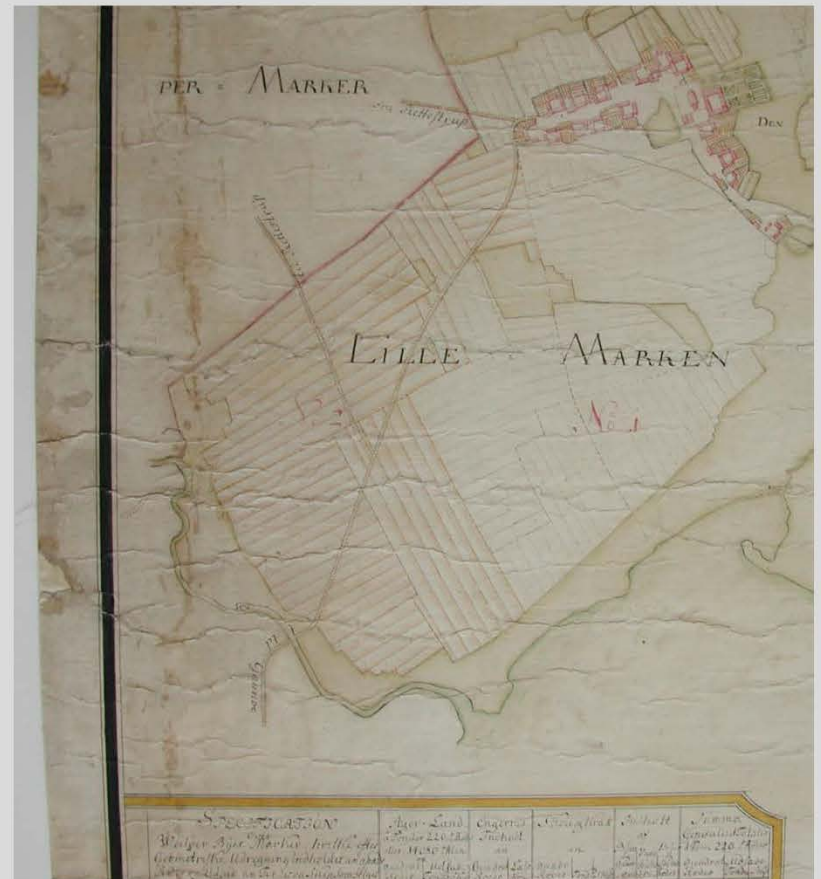

Blæk der er flydt ud under vandskade

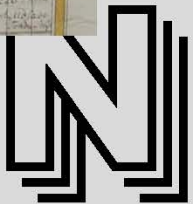
Vandskjold på landkort

Før konservering

Efter konservering

Vandskadet bog

Før konservering

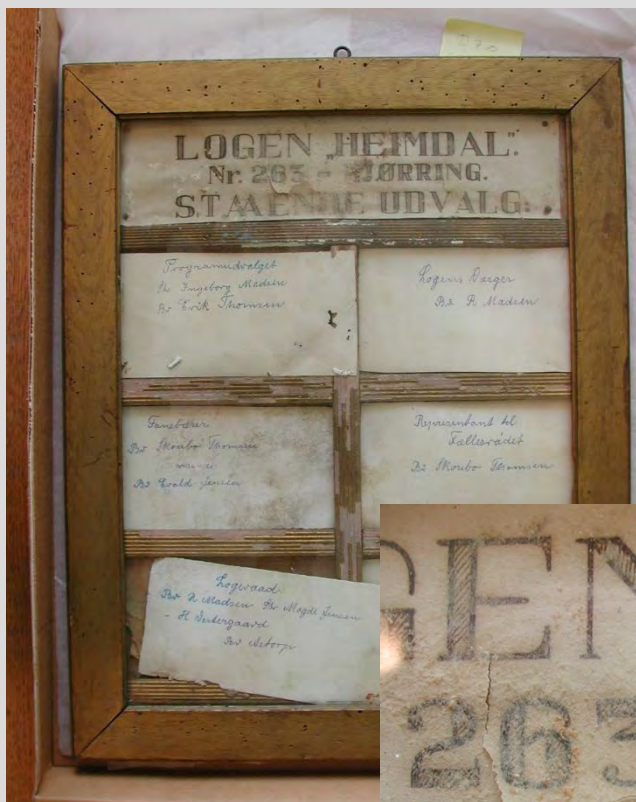

Efter konservering

Vand- og svampeskadet protokol

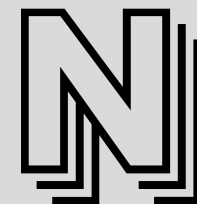
Svampeskadet ramme

Før konservering

Efter konservering

Uopdaget vandskade -gav slem svampeskade

Før konservering

Efter konservering

Efter syndfloden bliver verden aldrig den samme

Ole Knudsen, Gyldendal, i gang med sit causeri iført et katastrofeegnet outfit. Han mistede i 2011 sit dyrebare arkiv under skybruddet og gjorde først et år efter gøre status.

Causeriet er en udvidet version af en kronik bragt i Politiken 6. juli 2012.

Det er nu et år siden, at hele mit liv ændredes totalt.

Jeg troede, at jeg havde sommerferie i vores hus på Møn, da min svingende Karen ringede fra København og sagde: »Den er helt gal!«. Nanna og jeg kørte hjem næste dag.

Som alle ved, regnede det en del i begyndelsen af juli 2011, og vores kælder i indre København var da også ligesom mange andre kældre blevet oversvømmet, og vi mistede opmagasinerede møbler, tæpper, bøger og noget fint gammelt julepynt. Frygtelig ærgerligt, men ikke katastrofalt.

Og mine tanker var da heller ikke på vores egen kælder, men på det store lejede arkivlokale, jeg havde i en kælder i Bredgade. Jeg kørte straks derhen, men kom ikke meget længere end til porten, hvor min udlejer stod og så trist ud. Hele hans kælder, alle hans kælderlokaler, udlejede som egne, stod under vand.

Jeg prøvede at gå ned i mit lokale, men sikringerne var sprunget, lyset slukket, og det eneste, jeg kunne se, var mørkt, mørkt vand. Dernede, vidste jeg, svømmede hele min samling rundt. Min dyrebare, min uerstattelige samling.

Mit liv som samler begyndte i 1967, da min mor fortalte min storebror og mig, at vi hver måned måtte få et tegneseriehæfte, når nu vi var så vilde med det pjat. Min bror valgte Illustrerede Klassikere. Selv valgte jeg efter lang tids fundering Pellefant, som handler om en blå legetøjs-elefant og hans tro væbner, en mus ved navn Pip. En af skurkene hedder Lakridstrolchen, og han løber hele tiden rundt og gnægger »Hæ hæ!«. Det var lidt uhyggeligt. Jeg er nem at skræmme.

Stille og roligt fik jeg opbygget en pæn bunke Pellefant-hæfter, men så skiftede jeg til Batman, og lidt senere købte jeg både Basserne og den amerikanske udgave af Mad Magazine, som Tempo-kiosken i Maribo af uransagelige grunde lagerførte og solgte.

Jeg begyndte også at købe bøger. Jeg var ganske vist flittig bruger af biblioteket, men min nye dansklærer i 4. klasse, fru Busch, læste 'Albert' af Ole Lund Kirkegaard op. Det var (og er) noget af det sjoveste, jeg nogensinde har hørt. Så jeg begyndte selv at købe Ole Lund Kirkegaard-bøger i den lokale Deins Boghandel. 'Lille Virgil', 'Orla Frøsnapper' og 'Hodja fra Pjort'. Jeg kan huske, at Gyldendal havde fremstillet en stor farveplakat, som man fik gratis, når man købte 'Hodja'. Det var vist i 1970.

Min samling af lp-plader begyndte lidt skævt. Det er udelukkende min storebrors skyld. Det var også i 1970. Steppenwolf havde lige udsendt deres dobbelte livealbum, og det havde han forelsket sig i ved gentagne lytninger på Maribo Stiftsbiblioteks nye musikafdeling. Nu ville han gerne eje det, hvorfor han truede mig til at købe det for de surt optjente penge, jeg ville købe mit første album for. Han skulle være gået med ind i forretningen, for jeg kom i stedet til at købe 'The Freewheelin' Bob Dylan'.

Da jeg glad kom ud igen, fik jeg bank.

Heller ikke de næste album var, som han ønskede dem. Jeg købte 'Bridge over Troubled Water' og så, sådan lidt trodsigt, Steppenwolfs 'For Your Ladies Only', for den kunne jeg selv meget bedre lide. Jeg tror faktisk aldrig, jeg købte livepladen som vinyl.

Anyways, dette er ikke tænkt som begyndelsen på mine barndoms- og ungdomserindringer, men bær lige over med mig et par linjer mere. Der skulle gerne vise sig en pointe, som jeg selvfølgelig håber på bliver bare en lille smule universel. For hvorom alting er, så udbyggede jeg gennem årene en samling bøger, plader, tegneserier, film på vhs og dvd, magasiner samt kulturelle tingester, det være sig nøgleringe, plakater, krus, køleskabsmagneter og det, der er værre.

Og denne samling blev i løbet af de næste 40 år en del større end de flestes samlinger, for nu at sige det mildt. Det er der flere grunde til.

For det første var jeg fuldstændig ude af stand til at smide ud. Indtil juli 2011 havde jeg f.eks. stadig mine Pellefant-hæfter og min Ole Lund Kirkegaard-plakat. Engang i 80'erne, hvor jeg syntes, antallet af vinylplader, som jeg aldrig hørte, tog overhånd, udvalgte jeg nogle posefulde og gik ned og solgte dem hos Accord ved Rådhuspladsen. Dagen efter skulle jeg faktisk bruge en af pladerne, så jeg styrtede ind på min cykel og købte dem alle sammen tilbage.

De var søde at sælge mig dem til købspris. Siden har jeg aldrig forsøgt at skille mig af med en eneste plade.

Lad mig kort forklare mit arkiv i Bredgade. Jeg havde tusindvis af vinylplader, tusindvis af cd'er, tusindvis af film, tusindvis af bøger og tusindvis af tegneserier. Du vil slet ikke vide hvor mange, men lad mig

give et eksempel. Siden slutningen af 70'erne havde jeg samlet på amerikanske Batman-tegneserier, og der kom indtil flere om måneden, så alene den samling var på omkring 4.000 hæfter. Mit arkiv hed i øvrigt 'Bathulen' blandt venner.

Min samling var meget arbitrær, forstået på den måde, at der ikke var nogen logik eller ydre sammenhæng i, hvad jeg samlede. Indre sammenhæng, jo. Jeg vidste præcist, hvad jeg gik efter, men for en antropolog ville den volde vanskeligheder. Hun ville tro, at det var mange menneskers samlinger.

Men der var ikke noget, jeg bare samlede, fordi man skulle, eller fordi det hørte sig til. Jeg elskede at samle, og det, jeg samlede, elskede jeg. Og enhver, der har samlet bare en lille smule, ved, hvor fantastisk det er endelig at stå med noget, man har prøvet at få fat på i flere år.

Jeg samlede f.eks. på førsteudgaver af Henrik Pontoppidan, Herman Bang og J.P. Jacobsen. Jeg tror, at det efterhånden var lykkedes mig at skaffe dem alle sammen. Pontoppidan var den sværeste, ikke mindst fordi der er så mange bøger. Han skrev fra 1881 til sin død i 1943, og med ham er der ydermere det trick, at det med flere af hans værker var vigtigt også at skaffe f.eks. 3.- eller 4.-udgaven, fordi han konstant skrev dem voldsomt om.

Jeg startede min Pontoppidan-samling, da jeg i 1978 begyndte på Københavns Universitet, og sidste år var jeg som sagt lige ved at være færdig. Men også kun lige. De fleste af Pontoppidan-bøgerne var i pæn stand. Mange af dem indbundne, mange af dem signerede. Det var fantastisk at gå ned i arkivet og hive enkelte bind frem og lade hånden glide hen over halvbindets læderryg eller den smukke mønstrede for-

sats, som kunne være mere end 100 år gammel, og som var udført med håndværkerens kærlighed til faget.

Jeg samlede også udenlandske bøger, bl.a. Truman Capote. Dem havde jeg alle sammen, også de meget sjældne. Kun en enkelt af dem signeret. Han er blevet rigtig dyr, men at stå med 'Observations' i hånden for første gang, det var vist i 1996, var en sejr. Det er verdens smukkeste bog udgivet i 1957 i samarbejde med fotografen Richard Avedon og Alexy Brodovitch, som var chefdesigner på magasinet Harper's Bazar. Den er kun kommet i 1.500 eksemplarer og svær at finde i et pænt eksemplar.

Efter syndfloden bliver verden aldrig den samme

Ole Knudsen mistede sit dyrebare arkiv under skybruddet sidste år og kan først nu gøre status.

Det er en samling litterære portrætter og fotos, og der er i øvrigt to danskere med, Karen Blixen og Carl Th. Dreyer.

Min pladesamling var underligt mangfoldig. Jeg samlede f.eks. plader, som Bob Ezrin havde produceret. Nogle producere har deres helt særlige lyd, og jeg forelskede mig i Ezrins, da jeg hørte Alice Coopers 'Killer' fra 1971. Ezrin har produceret berømte plader som f.eks. Lou Reeds 'Berlin', Kiss' 'Destroyer' og Pink Floyds 'The Wall', men også fine album med mere ukendte kunstnere som Hurricane, Our Generation og The Kings (med g).

Jeg havde min gamle Pioneer-grammofon stående i Bathulen, og der var en særlig fornøjelse ved at lave sammenlignende studier, mens man gik og ryddede op og stillede på plads.

Jeg havde en stor samling udenlandske kunsthøker. Jeg havde mindst 200 med og af Andy Warhol, bl.a. én, som jeg havde fået ham til at signere, da jeg tilfældigt så ham på en gade i New York. Jeg havde netop været i en boghandel, hvor jeg havde set, at de solgte hans selvbiografi 'From A to B and Back Again' for 1 dollar, så jeg fór tilbage og købte bogen og fór bagefter efter Warhol.

Det lykkedes mig at stoppe ham, men ingen af os havde noget at skrive med, så jeg lånte en plakattusch i den nærmeste forretning, og da han så bogen, sagde han med sin karakteristiske pibestemme: »Åhh, jeg kan se, at du har købt den for 1 dollar. Så vil jeg altså kun skrive mine initialer«. Det gjorde han så og vimsede videre.

Desuden havde jeg, og det skal man jo ikke glemme, en kæmpe samling bras. Gamle danske tegneseriealbum med kedelige belgiske serier, engelske vinylplader fra 70'erne med Slik, Bay City Rollers og The Wombles, hver en paperback fra min studietid og tonsvis af bøger, som jeg havde købt på de legendariske bogudsalg hos boghandleren, og som jeg vist ikke havde læst alle sammen.

Der lå koncertprogrammer og musikblade i flyttekasser, jeg aldrig kiggede i. Plakater, der aldrig kom op at hænge. Nye rap-cd'er, som jeg havde læst om og ladet mig rive med af og købt, men bestemt ikke kunne lide. Noget af det var noget værd, noget af det var ikke en skid værd.

Men det var min samling. Og her skal det måske lige bemærkes, at jeg ikke kun er en idiotisk og manisk samler. Det meste af samlingen har jeg brugt professionelt, so to speak. Dels på danskstudiet, hvor det ikke var irrelevant at læse litteratur, dels i mine efterfølgende job som re-

daktør og forlægger, dels i mit virke som meget irregulær oversætter og skribent af bøger og artikler på diverse forlag, aviser og tidsskrifter.

Lige så dyrebar min samling var for mig, lige så vigtig var den trods alt også. Jeg brugte den faktisk. For mig at se var der mening med galskaben. Jeg var tit nede i arkivet for at finde glemte, men gemte bøger, tegneserier, film eller plader frem. Nogle gange bare for at glædes ved dem, andre gange, fordi jeg var ved at lave noget, hvor de kunne bruges.

Pludselig stod jeg så der en tidlig julidag sidste år og stirrede ned i et ukendt vådt mørke, og det var slet, slet ikke til at fatte, men da vandet i løbet af et par dage blev pumpet væk, og jeg kunne komme ned og se ulykken på tæt hold, gik det forholdsvis hurtigt op for mig, at mit liv aldrig ville blive det samme. Alt i Bathulen var ødelagt. Hold da kæft for en mavepuster.

Sagt mellem dig og mig, så kneb jeg ikke en lille tåre, jeg græd ganske enkelt godt og grundigt, og det var næsten ubærligt i de efterfølgende uger at fylde alt i gennemsigtige plasticsække, bære dem op og derefter se dem blive kørt på lossepladsen. Hvert et Pellefant-hæfte, hver en Pontoppidan-bog, Warhol-bogen med signaturen. Intet kunne reddes. Der var ikke så meget som en lille bitte pamflet eller singleplade tilbage. 45 års samlerglæde forvandlet til 3 ton papmaché på to dage.

Når jeg i indledningen skriver, at »hele mit liv« har ændret sig, så mener jeg det faktisk. Jo, jo, jeg har stadig den samme dejlige kone, min skønne lejlighed, huset på Møn og et vidunderligt job på Gyldendal. Og jeg er ikke blevet mere dysfunktionel, end før min samling druknede. Men hele udgangspunktet for hver en tanke i mit hoved, hver en be-

slutning, der skal træffes, hver en drejning, min cykel eller bil skal foretage, har fuldstændig fundamentalt ændret sig.

Jeg er ganske enkelt ikke længere den samme. Og jeg kan ikke blive ved med at opføre mig på samme måde. Jeg er begyndt at smide ud. Når jeg har læst det nye nummer af Mojo eller Rolling Stone, ryger det i papirkurven, hvor jeg tidligere ville samle til bunke og lægge ned i arkivet. Jeg er helt holdt med at købe Batman-hæfter, for det synes absurd at nybegynde en samling.

Og jeg køber ikke tonsvis af bøger på Amazon, for jeg fik jo ikke læst dem alle sammen, så jeg orker det ikke mere. Jeg har rent faktisk fået noget så uhyggeligt som en iPad, hvor der nu ligger flere bladabonnementer og e-bøger, som jeg har stor glæde af.

Jeg tror selvfølgelig, at jeg vil købe en fin Pontoppidan-bog en gang imellem, hvis jeg falder over den, men længere er den ikke. Jeg hverken kan eller vil reetablere mit liv, som det var før syndfloden, og jeg har på mange måder også erkendt, at regnvejret, der ødelagde så meget, på en eller anden mærkelig måde måske også var en befrielse.

Misforstå mig ikke. Jeg ville skam helst have været uden denne indre selverkendelse. Jeg ville helst bare vågne i morgen, og så var der ikke sket noget. Så ville jeg køre ned i Bredgade og finde mit yndlingsnummer med David Bowie frem og lægge det på grammfonen. Jeg ville slappe af ved den knitrende lyd af Ortofon-pickuppen, der lige kyssede den lidt slidte sorte vinylplade, og jeg ville blive helt glad indeni, når Bowie sang.

Men sådan skal det altså ikke være. Fred være med det.

**Bevaringsafdelingen
rådgiver om, restaurerer
og konserverer bl.a.:**

- træ
- sten
- metal
- kalkmaleri
- murværk og kalkede flader
- malerier på træ og lærred
- bemalet inventar
- læder og skind
- papir og foto
- tekstil
- glas
- keramik og fajance
- plast og gummi
- skulptur

**Bevaringsafdelingens
laboratorium udfører
undersøgelser af og
rådgivning vedrørende:**

- bygningers rumklima
- genstandes materialesammensætning
- fremstillings- og konserveringsteknikker

**Nationalmuseet
Bevaringsafdelingen
I.C. Modewegsvej
2800 Kgs. Lyngby
Tlf. 33 47 35 02
www.bevaringsafdelingen.dk**

BEVARINGS AFDELINGEN

**Maleri, møbler,
metal, tekstil,
papir og foto**

95 Vælg rigtigt første gang!

Fokus på helhedsløsninger

Bevaringsafdelingen løser ofte opgaver på enkeltstående genstande, men udfører i mange tilfælde også store opgaver som helhedsløsninger, hvor kunden kan drage fordel af hele vores brede vifte af konserveringsfaglige specialer. Eksempelvis hvis det drejer sig om hele bygningsinteriører, hvor det kan være nødvendigt at inddrage både farve-, møbel-, metal-, læder- og papirkonservatorer for at få alt restaureret og bevaret på bedste vis.

Bygger på nyeste forskning

Bevaringsafdelingens konservatorer arbejder på grundlag af en solid håndværksmæssig praksis samt en dybdegående viden om historiske materialer og teknikker. Desuden sikrer forskning og metodeudvikling i samarbejde med vores eget speciallaboratorium, at konserveringsarbejdet altid udføres efter højeste internationale standard.

Sammen med Nationalmuseets mange højt kvalificerede historikere kan vi desuden ofte fravriste de behandlede genstande spændende ny viden.

Rådgivning og undersøgelser

Foruden det egentlige konserveringsarbejde tilbyder vi også rådgivning i diverse bevaringsspørgsmål og udfører farvearkæologiske undersøgelser, f.eks. afdækning af gamle, skjulte bemalinger og undersøgelser af klimaets indvirkning på bevaringsforholdene.

Ved rådgivningen søger vi igennem dialog og samarbejde med kunden at tilrettelægge og sikre en bevaringsindsats, som er den optimale i hvert enkelt tilfælde.

Vælg rigtigt første gang

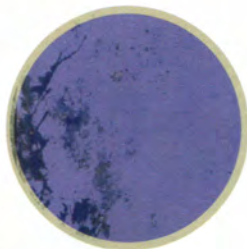
Kort sagt: Bevaringsafdelingen har Danmarks største stab af konserveringsfaglige specialister og vi vil med glæde og ansvarsbevidsthed indgå i ethvert samarbejde om at gøre det bedste for at bevare enhver del af vor fælles kulturhistoriske arv.

Vores kulturarv er uerstattelig, så derfor:

Vælg rigtigt første gang!

Vælg Bevaringsafdelingen.

Nordens største konserveringsvirksomhed

Nationalmuseets Bevaringsafdeling er Nordens største konserveringsvirksomhed. Her arbejder 90 konservatorer og specialuddannede håndværkere med at bevare gamle ting fra alle tidsepoker, kulturer og verdensdele.

En meget stor del af vores arbejde består i at holde Nationalmuseets egne, omfattende genstandssamlinger i bedst mulig stand. Derudover udfører vi også mange restaurerings- og konserveringsopgaver for kunder uden for museet; bl.a. arbejder vi for lokale museer, kirker, herregårde og andre gamle bygninger rundt om i Danmark. Lejlighedsvis har vi også opgaver udenlands.

Vi konserverer stort set alt

Bevaringsafdelingens store stab af erfarne medarbejdere har ekspertise inden for konservering af næsten alle typer af materialer.

Gennem årtier har vi opnået omfattende erfaring i arbejdet med bl.a. kalk- og oliemalerier, møbler, tekstiler og fotografier samt alle former for metalarbejder. Men også nye områder, som f.eks. bevaringen af moderne plaststoffer, har vi specialister til at tage sig af – her er Bevaringsafdelingen blandt de førende på verdensplan.